

The Stanley Rudoff Memorial High Holy Day Lecture Series
Yom Kippur or the Challenge of Authenticity - Shmuel Wygoda Ph.D
Wednesday, October 1, 2014

(1) ספר יונה: פרקים ג-ד'

א ויהי דבר-ד' אל-יונה, שנית לאמר. ב קום לך אל-נינוה, העיר הגדולה; וקרא אליה את-הקריאה, אשר אנכי דבר אליך. ג ויקם יונה, וילך אל-נינוה--כדבר ד'; ונינוה, הייתה עיר-גדולה לאלהים--מהלך, שלשת ימים. ד ויחל יונה לבוא בעיר, מהלך יום אחד; ויקרא, ויאמר, עוד ארבעים יום, ונינוה נהפכת. ה ויאמינו אנשי נינוה, באלהים; ויקראו-צום וילבשו שקים, מגדולם ועד-קטנם. ו ויגע הדבר, אל-מלך נינוה, ויקם מפקסאו, ויעבר אדירתו מעליו; וכס שק, וישב על-האפר. ז ויזעק, ויאמר בנינוה, מטעם המלך וגדליו, לאמר: האדם והבהמה הבקר והצאן, אל-יטעמו מאומה--אל-ירעו, ומים אל-ישתו. ח ויתפסו שקים, האדם והבהמה, ויקראו אל-אלהים, בחזקה; וישבו, איש מדרכו הרעה, ומן-החמס, אשר בכפיהם. ט מי-יודע ישוב, ונחם האלהים; ושב מחרון אפו, ולא נאבד. י וירא האלהים את-מעשיהם, כי-שבו מדרכם הרעה; וינחם האלהים, על-הרעה אשר-דבר לעשות-להם--ולא עשה.

א וירע אל-יונה, רעה גדולה; ויחר, לו. ב ויתפלל אל-ד' ויאמר, אנה ד' הלא-זה דברי עד-היותי על-אדמתי--על-כן קדמתי, לברח תרשישה: כי ידעתי, כי אתה אל-חנון ורחום, ארך אפים ורב-חסד, ונחם על-הרעה. ג ועתה ד', קח-נא את-נפשי ממני: כי טוב מותי, מחי. ד ויאמר ד', התיטב חרה לך. ה ויצא יונה מן-העיר, וישב מקדם לעיר; ויעש לו שם סכה, וישב תחתיה בצל, עד אשר יראה, מה-יהיה בעיר. ו וימון ד'-אלהים קיקיון ויעל מעל ליונה, להיות צל על-ראשו, להציל לו, מרעתו; וישמח יונה על-הקיקיון, שמחה גדולה. ז וימן האלהים תולעת, בעלות השחר למחרת; ויפך את-הקיקיון, וייבש. ח ויהי כזרח השמש, וימן אלהים רוח קדים חרישית, ויפך השמש על-ראש יונה, ויתעלף; וישאל את-נפשו, למות, ויאמר, טוב מותי מחי. ט ויאמר אלהים אל-יונה, התיטב חרה-לך על-הקיקיון; ויאמר, היטב חרה-לי עד-מות. י ויאמר ד'--אתה חסד על-הקיקיון, אשר לא-עמלת בו ולא גדלתו: שכן-לילה היה, ובר-לילה אבד. יא ואני לא אחוס, על-נינוה העיר הגדולה--אשר יש-בה הרבה משתים-עשרה רבו אדם, אשר לא-יזע בין-ימינו לשמאלו, ובהמה, רבה.

(2) בראשית פרק ד'

א והאדם, ידע את-חנה אשתו; ויחזק את-קינו, ויתאר, קניתי איש את-ד'. ב ותסף לקדו, את-אחיו את-הבל; ויהי-הבל, רעה צאו, וקין, היה עבד אדמה. ג ויהי, מקץ ימים; ויבא קין מפרי האדמה, מנחה--לד'. ד והבל הביא גם-הוא מבכרות צאנו, ומחלבהן; וישע ד', אל-הבל ואל-מנחתו. ה ואל-קין ואל-מנחתו, לא שעה; ויחר לקין מאד, ויפלו פניו. ו ויאמר ד', אל-קין: למה חרה לך, ולמה נפלו פניך. ז הלא אם-תיטיב, שאת, ואם לא תיטיב, לפתח חטאת רבץ; ואלך, תשוקתו, ואתה, תמשל-בו. ח ויאמר קין, אל-הבל אחיו; ויהי בהיותם בשדה, ויקם קין אל-הבל אחיו ויהרגהו.

(3) בראשית פרק כב'

א ויהי, אחר הדברים האלה, ויהא אברהם, נסה את-אברהם; ויאמר אליו, אברהם ויאמר הנני. ב ויאמר קח-נא את-בנדך את-יחידך אשר-אהבת, את-יצחק, ולך-לך, אל-ארץ המדינה; והעלהו שם, לעלה, על אחד ההרים, אשר אמר אליך. ג וישכם אברהם בבקר, ויחבש את-חמרו, ויקח את-שני נערו אתו, ואת יצחק בנו; ויבקע, עצי עלה, ויקם וילך, אל-המקום אשר-אמר-לו האלהים. ד ביום השלישי, וישא אברהם את-עיניו וירא את-המקום--מרחק. ה ויאמר אברהם אל-נערו, שבו-לכם פה עם-החמור, ואני והנער, נלכה עד-כה; ונשתחנה, ונשובה אליכם. ו ויקח אברהם את-עצי העלה, וישם על-יצחק בנו, ויקח בידו, את-האש ואת-המאכלת; וילכו שניהם, יחדו. ז ויאמר יצחק אל-אברהם אביו, ויאמר אבי, ויאמר, הנני בני; ויאמר, הנה האש והעצים, ואיה השוה, לעלה. ח ויאמר, אברהם, אלהים יראה-לו השוה לעלה, בני; וילכו שניהם, יחדו. ט ויבאו, אל-המקום אשר-אמר-לו האלהים, ויבן שם אברהם את-המזבח, ויערף את-העצים; ויעקד, את-יצחק בנו, וישם אתו על-המזבח, ממעל לעצים. י וישלח אברהם את-גדו, ויקח את-המאכלת, לשחט, את-בנו. יא ויקרא אליו מלאך ד', מן-השמים, ויאמר, אברהם אברהם; ויאמר, הנני. יב ויאמר, אל-תשלח ידך אל-הנער, ואל-תעש לו, מאומה: כי עתה ידעתי, כי-ירא אלהים אתה, ולא חשכת את-בנדך את-יחידך, ממני. יג וישא אברהם את-

עיניו, וירא והנה-איל, אחר, נאחז בסבך בקרניו; וילך אברהם ויקח את-האיל, ויעלהו לעלה תחת בנו. יד ויקרא אברהם שם-המקום ההוא, ד' יראה, אשר נאמר היום, בהר ד' יראה. טוויקרא מלאך ד', אל-אברהם, שנית, מן-השמים. טז ויאמר, בי נשבעתי נאם-ד': כי, יען אשר עשית את-הדבר הזה, ולא חשכת, את-בגד את-יחידך. יז כי-ברך אברהם, וחרבה ארבה את-זרעך ככוכבי השמים, וכחול, אשר על-שפת הים; וירש זרעך, את שער איביו. יח והתברכו בזרעך, כל גויי הארץ, עקב, אשר שמעת בקלי. יטוישב אברהם אל-נערו, ויקמו וילכו יחדו אל-באר שבע; וישב אברהם, בבאר שבע.

4) תלמוד בבלי: בבא בתרא טו"ע"ב

א"ר יוחנן גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב (בראשית כב, יב) כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובאיוב כתיב (איוב א, ח) איש תם וישר ירא אלהים [וסר מרע] מאי וסר מרע א"ר אבא בר שמואל איוב וותרן בממונו היה מנהגו של עולם נותן חצי פרוטה לחנוני איוב ויתרה משלו

רש"י: מנהג עולם נותן חצי פרוטה לחנוני - מי שיש לו מלאכה מועטת לעשות אומר לפועל חצי פרוטה אני נותן לך ונלך אצל חנוני ונקנה בפרוטה ככר או ביצים ונחלוק ואיוב ויתרה לחצי השני משלו ונותן לו כל הפרוטה שהיה רע בעיניו לדקדק בדבר קל שאינו ממון:

5) מקורות על עינוי נפש:

ויקרא טז - (כט) והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר בתוכם: (ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ידוד תטהרו: (לא) שבת שבתון היא לכם וענייתם את נפשיכם חקת עולם:

ויקרא כז - (כז) אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם וענייתם את נפשיכם והקרבתם אשה לידוד: (כח) וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני ידוד אלהיכם: (כט) כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה: (ל) וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה: (לא) כל מלאכה לא תעשו חקת עולם לדרתיכם בכל משבתיכם: (לב) שבת שבתון הוא לכם וענייתם את נפשיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם:

במדבר כט - (ז) ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא קדש יהיה לכם וענייתם את נפשיכם כל מלאכה לא תעשו:

2. משנה, יומא, פרק ח

(א) יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה... (ד) התינוקות אין מענין אותן ביום הכפורים אבל מחנכין אותם לפני שנה ולפני שנתים בשביל שיהיו רגילין במצות:

3. תלמוד בבלי, יומא עד ע"ב

תנו רבנן: (ויקרא טז) תענו את נפשיכם, יכול ישב בחמה או בצנה כדי שיצטער, תלמוד לומר (ויקרא טז) וכל מלאכה לא תעשו. מה מלאכה - שב ואל תעשה, אף ענוי נפש - שב ואל תעשה. ואימא: היכא דיתב בשימשא וחיים ליה - לא נימא ליה קום תוב בטולא, יתיב בטולא וקריר ליה, לא נימא ליה קום תוב בשימשא! - דומיא דמלאכה, מה מלאכה - לא חלקת בה, אף ענוי - לא תחלוק בו. [...]

דבי רבי ישמעאל תנא: נאמר כאן ענוי ונאמר להלן ענוי, מה להלן ענוי רעבון - אף כאן ענוי רעבון. ונילף (בראשית לא) מאם תענה את בנתך!

דנין ענוי דרביים מענוי דרביים, ואין דנין ענוי דרביים מענוי דיחיד. ונילף מענוי דמצרים, דכתיב (דברים כו) וירא את ענינו ואמרינן: זו פרישות דרך ארץ! אלא, דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי שמים, ואין דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי אדם.

(דברים ח) המאכלך מן במדבר למען ענתך, רבי אמי ורבי אסי; חד אמר: אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, וחד אמר: אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל. אמר רב יוסף: מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין. אמר אביי: הלכך, מאן דאית ליה סעודתא - לא ליכלה אלא ביממא. אמר רבי זירא: מאי קרא (קהלת ו) - טוב מראה עינים מהלך נפש. אמר ריש לקיש: טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה, שנאמר טוב מראה עינים מהלך נפש.